

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Slovenski delavci!

Polagoma, a bližamo se trenutku, ko bo tudi tržaško slovensko delavstvo moralo odločiti, ali bo v deželni zboru in mestnem svetu še nadalje zastopano po zastopnikih delavstvu sovražnega narodnjaško-meščanskega kapitalizma, ali pa po svojih, po opravičenih zastopnikih proletarijata. Bližamo se volitvam v deželni zbor, odnosno mestni svet tržaški.

Pri teh volitvah bo moralo tržaško mestno in okoličansko delavstvo jasno dati razumeti meščanskemu narodnjaštvu, da je prišel trenotek, ko je tudi naše delavstvo prenatano razumelo vso veliko laž njihovega narodnjaškega rodoljubja. Pokazati bomo morali mi delavci, da smo zmožni in, da hočemo tudi sami zastopati vse tiste naše koristi, ki jih narodnjaki nikdar niso znali, ne mogli, ne hoteli zastopati. Pokazati moramo, da smo natančno razumeli prepad med potrebami sedanjega časa in zistemi, po katerih se naši nasprotniki ravnaajo, da slepijo ljudstvo v svoje sebične in strankarske koristi.

Socialne naloge, ki so danes izročene zastopstvom starih zgodovinskih pokrajin, morajo, kar se delavnega ljudstva tiče, preiti v zastopstvo delavstva. Dokler pa ne bo delavstvo zastopano v deželnih zborih, do tedaj ni mogoče pričakovati, da se uresničijo te socialne naloge resno uveljavljati. Do tedaj ne smemo pričakovati niti, da bi bilo mogoče prebiti okove deželnozbornskega volilnega privilegija, otvoriti vrata v deželne zbornice ljudskemu valu in uravnati te srednjeveške institucije tako, da bodo v soglasju z narodnimi in delavskimi potrebami.

Toda oni, ki so izvoljeni v deželni zbor, tvorijo ob enem občinski zastop tržaškega mesta in okolice. V socialni politiki pa je občina, kot pomemben del organizacije človeške družbe, merodajen činitelj. Vsled tega je naša dolžnost, da poskrbimo, da se uredi delo v njej tako, da bo odgovarjalo delavskemu socialnemu stališču. Zato je pa potrebno, da pridejo delavski zastopniki v deželni zbor odnosno mestni svet, kajti samo oni bodo znali zastopati socialno stališče delavstva.

Slovenski narodnjaki so že pred kratkim sklicali shod ter začeli v tem trenutku bojevati se proti zastopstvu delavstva. Iz tega shoda je jasno razvidno, da bodo napeli vse svoje moči in s vsemi silami bodo skušali preprečiti, da bi prišlo tudi slovensko delavstvo do svojega zastopstva v deželni zboru in mestnem svetu. Proti takemu postopanju narodnjakov pa moramo odgovoriti mi delavci s podvojeno silo, da preprečimo, da bi se uresničil njihov namen. Ako pa hočemo to doseči, moramo že sedaj začeti boj, ki nas mora dovesti do popolne zmage, boj ki mora uničiti sovražnike delavstva.

V to svrhu skličemo

v nedeljo dne 22. t. m. ob 10. uri zjutraj, v „Delavskem domu“

ul. Boschetto 5, II. nad.

javen ljudski shod

z dnevnim redom:

Prihodnje deželnozbornske volitve in slovensko delavstvo v Trstu.

Delavci! Udeležite se v velikem številu tega važnega shoda, na katerem bo socialistična delavska stranka natančno raztolmačila stališče, ki ga bomo zavzeli pri prihodnjih volitvah in proti našim meščanskim narodnjakom. Udeležite se tega shoda vsi vi tržaški mestni in okoličanski delavci, da pokažemo našim nasprotnikom, da še živi pri nas zavedni proletarijat, ki se v nobenem oziru ne more in ne sme strinjati z buržoazno politiko slovenskih narodnjakov.

Opomba. Vsled važnosti tega shoda prideta v Trst tudi **dr. Tuma** iz Gorice in **sodr. Petejan** iz Pulja, ki bosta pozdravila shod v imenu delavcev iz svojih krajev.

V nedeljo tedaj ob 10. uri zjutraj vsi na shod v „Delavski dom“.

Politični odbor.

Deželnozbornske volitve v Istri. Epilog narodnjaškega kompromisa.

V ponedeljek dne 16. t. m. so se vršile volitve mest in trgov za deželni zbor istrski. V tretjem puljskem okraju mestne skupine, ki je bil, po znanem kompromisu med slovanskimi in italijanskimi narodnjaki v Istri, določen Slovanom, je bil izvoljen italijanski nacijonalec Karol Frank, ki je dobil 189 glasov. Kandidat hrvatskih narodnjakov, dr. Laginja je dobil 183 glasov, tedaj 6 glasov manjšine. Naravno je, da je ta vseh italijanskih nacijonalcev v slovanskem volilnem okraju, presenečil zelo slovanske narodnjake, ki skušajo sedaj na vse pretege dokazovati, da so italijanski nacijonalec prelomili narodnjaški kompromis. Tržaška «Edinost» pravi, da je bila to zelo zdrava lekcija za slovanske narodnjake. Mi pravimo tudi dà! Trdimo celo, da je bilo nujno potrebno, da so narodnjakarji to lekcijo dobili. In ta lekcija je sad tistega narodnjaško meščanskega kompromisa v Istri med slovanskimi in italijanskimi meščani, ki so ga narodnjaki vseh barv s grozovito vneto in na vse pretege zagovarjali. To, kar smo pisali o tem kompromisu mi, se je vse popolnoma uresničilo in to je v naše zadoščenje. Kdor je čital naše članke o tem, mora priznati, da smo imeli prav. «Ni vse zlato, kar se svetli» smo napisali v nekem odgovoru «Omnibusu» in raznim hrvatskim in slovanskim narodnjaškim listom, ki so slepili

javnost s tem, da so pripovedovali, da je kompromis za slovanski narod v Istri, velikanski napredek. «Nova volilna reforma nam zagotovi 19 poslancev» — je pripovedovalo narodnjaško časopisje, — **poleg tega pa vzamemo Italijanom še enega ali dva mandata.** Tako so pisali. Dr. Matko Mandič je pa zapisal takrat v «Naši Slogi»: Mi Slovani bomo imeli dovolj posla pri tem, da si ohranimo nam odrejene volilne okraje! Danes moramo pa mi konstatirati, da niso znali slovanski narodnjaki si ohraniti niti svojih volilnih okrajev. Kakor mi, je baje tudi dr. M. Mandič uvidel, da so volilni okraji — če prav po kompromisu — za Slovane slabo razdeljeni in je na to narodnjakarje tudi opozarjal. To kar se je zgodilo sedaj, se je zgodilo po krivdi narodnih voditeljev, ki so se bili prepričali, da je bil prišel trenotek, ko jim ne bo treba nič več delati proti italijanskim nacijonalcem in so se potapljali v sanjah, kako bodo sedaj uničili tudi socialno demokracijo. In bilo je prav zaradi tega sanjarenja, o uničenju socialne demokracije, ki so slovanski narodnjakarji prvi prelomili narejeni kompromis. Prelomil ga je prvi *Lačko Križ*, naroden rodoljub in predsednik N. D. O. v Pulju Zmagati je hotel proti našemu kandidatu v splošni kuriji v Pulju, **sodr. A. Ritosi.** S tem so dali narodnjaki orožje v roke ital. nacijonalcem, ki so postavili svojega kandidata v slovanom določeni volilni okraj in so zmagali!

Strah pred energično nastopajočo socialno demokracijo, je stril narodnjakom zgubiti zavest. Čudimo se, kako da niso narodnjaki še vrgli za svoj poraz krivdo na nas socialne demokrate. Toda to pričakujemo. Pričakujemo, ker smo prepričani, da kakor doslej, bodo še v nadalje vodili brezobziren boj proti nam slovanskim reprezentantom slovenskega proletarijata. Nadaljevali bodo ta brezobziren boj, ki jih od sedanjega poraza mora po logičnih poteh dovesti do novih porazov in ob vsako politično posest. Ljubljanski «Slovenec» ima tedaj popolnoma prav, ko se v svojem komentarju čudi, kako, da je bilo mogoče, da so slovanski narodnjaki propadli ravno v tistem okraju, v katerem, se je pripovedovalo, da je zelo delovala takozvana narodnodelavska organizacija.

Socialni demokratje so se vzdržali vsakega glasovanja in priznati moramo z veseljem, da so se naši volilci dosledno držali strankinega sklepa. Razpolagali smo tudi v tem razredu in v tem okraju z nad 30 glasovi. Hrvatski narodnjaki so šli do posameznih naših volilcev, ter jih prosili naj glasujejo za dr. Laginjo. Mislili so baje, da so naši sodrugi pozabili da so bili od narodnjakov še do včeraj na vse mogoče načine zasramovani. Mislili so, da so naši volilci pozabili, da je N. D. O. ob različnih prilikah preskrbovala delodajalcem krumirje. To so mislili narodnjaki, toda naši volilci so vsi kot en mož odgovorili narodnjakom tako, kakor je bilo vredno in potrebno, da

se jim odgovori. Kakor drugod, tako začenja tudi slovansko ljudstvo biti sito narodnih komedij. In sovražiti začenjajo narodnjake ravno oni, ki so narodno najbolj zavedni. In od naših delavcev, od resničnih delavskih prijateljev, katere so narodnjaki, zasramovali, obrekovali, silili ljudstvo naj jih pretepa ter skušali jim celo gmotno škodovati, od teh naj narodnjaki nikdar ne pričakujejo pomoči. Ti delavci, ti prtjatelji delavstva zahtevajo zadoščenje, popolno zadoščenje za krivice, ki so jim naredili narodnjaki. Šele potem bostelahko govorili z njimi. Ob trenutku tedaj, ko narodnjaki plakajo nad porazom, naj se spominjajo, da so tega sami krivi, da je krivo globoko sovraštvo, ki ga goje proti socialni demokraciji, proti napredku človeštva.

Ampak še nekaj moramo povedati. Italijanski nacijonaleci so zmagali v tem okraju s 6 glasovi večine. Nimamo pred seboj natančnega števila volilcev v tem okraju pa ne moremo vedeti do kolikega števila glasov bi bili lahko prišli narodnjaki, da so šli volit vsi njihovi volilci. Toda da so zmagali italijanci je treba dvoje dejstev. Ali je bila v tem volilnem okraju večina ital. volilcev in če je to res, potem imajo ti italijanski volilci pravico biti zastopani po tistem, ki hočejo sami biti zastopani. Ali pa to ni res in je večina volilcev res slovanske narodnosti, potem imamo pred seboj dejstvo, ki ni nikakor v čast voditeljem puljskih narodnjakov. Dejstvo namreč, da so italijanski nacijonaleci kupovali glasove slovenskih volilcev. Mi smo tako predrzni, da si upamo celo trditi, da je drugo bolj verjetno. Verjetno zaradi tega ker italijanski nacijonaleci imajo proketo meščansko navado kupovati glasove in verjetno zaradi tega, ker niso tamošnji slovanski narodnjaki naredili ničesar v prid ljudske izobrazbe. Ljudstvo so navduševali in ga ščuvali samo proti socialni demokraciji, a da bi bili to ljudstvo izobrazili, da bi se tudi resnično in globoko zavedalo svoje narodnosti in človeškega ponosa, bi prav gotovo sedajni volilci ne bili prodali svojih glasov. Še najhujše je pa, da spadajo ti volilci k takozvani inteligenci in maelemu meščanstvu.

«Edinost» ima popolno prav tedaj, če pravi da jim bo to zdrava lekcija. Kaj se bodo narodnjaki od tega naučili ne vemo. Lekcija je bila dobra i za narodnjaške hujskače i za narodnjaške otroške političarje. Poraz dr. Laginje naj jim pa bode v spomin, da se bližajo občinske volitve pri katerih ni izključeno, da ne bi doživeli narodnjaki novih porazov.

Kdo bo zastopal meščanstvo, ali slovenski ali ital. nacijonalni buržoa, je nam pa vseeno. Prvi in drugi so naši zatiralci in nasprotniki. Proti prvim in drugim bomo mi vodili boj dosledno in pošteno še v nadalje kakor dosedaj in ne bomo mirovali, dokler ne bo tudi nad istrskim slovanskim ljudstvom zasijalo rdeče solnce socializma, solnce bratstva, enakosti in svobode.

Zadruga, socialna demokracija in agrarna stanka.

(Dalje in konec).

Bistvena razlika med ekonomičnim položajem fabričnega delavca in malega kmečkega posestnika ter malega obrtnika, ki prebiva med njim, je ta, da se prvemu orodja in stroji kot sredstva proizvodnja in nabiranja kapitalov nepristopna, dočim je mali obrtnik in mali kmet lastnik orodja in zemlje. Boj delavstva gre za tem, da si prilasti proizvodna sredstva, mali obrtnik in mali kmet pa jih imata že v svoji lasti. Delitev dela jemlje fabričnemu delavcu možnost zavladati aparat velike industrije. Polastiti se ga mu omogoči le velika internacionalna organizacija. Različnost zemlje in dela na zemlji, različnost male obrti, ki se mora ravnati po šegah in željah in potrebah posameznih krajev in oseb, pa nasprotno onemogoča kompliciranost proizvodnega aparata, marveč ga omejuje na

ročno orodje in ročne stroje. Omejuje torej akumulacijske kapitale in potom intenzivnega dela dovaja posameznemu posestniku orodja razmerno večji dohodek, torej omogoča dvigati hitreje način življenja.

Je pa velika razlika med malim posestnikom in malim obrtnikom. Intenzivnejše izkoriščanje orodja in izkoriščanje posebnih potreb in navad posameznih slojev, omogoča malemu obrtniku, da hitreje pride do dohodkov, ki mu dvigajo način življenja, dočim je kmet odvisen od zemlje in od podnebja, od suše in moče in ima pri svojem delu vedno velik riziko, tako, da kako leto ne dobi za svoje delo niti navadne mezde, dočim dobi druga leta tudi večkratno mezdo. Velika trgovina pa se je potom špekulacije tega rizika, kakor je sploh riziko eminenten del trgovske ideje. Radi tega je velika trgovina spravila kmeta v svojo odvisnost posebno s tem, da mu v slučaju ugodnih let vzame ves večji dobiček. Poleg velike trgovine pa ima kmetovalec velikega nasprotnika v veleindustriji pri tem, da ta izkorišča velike delavske mase, torej mu jemlje konsumente, odjemalce. Mali posestnik pa ima še tretjega sovražnika v veleposesniku, ki na enako roparski način kakor veleindustrijalec in veletrgovec podjarmlja s pomočjo krivičnih socialnih zakonov, kmečkega delavca kot hlapca in kolona in mu jemlje oralno zemljo ter skuplja v gozdovih in travnikih, ki se dajo bolj kapitalistično izkoriščati.

Sovražnik je torej isti: fabričnemu delavcu in malemu posestniku. Fabrični delavec se bori proti veleposesniku, ker mu draži živila. Bori se proti veleindustrijalcu in veletrgovcu, ki mu stiskata mezdo, ga preoblagata z dnevnim delom in mu jemljeta sredstva za izobraževanje in za izboljšanje načina življenja. Iste sovražnike ima mali posestnik: veleposesnika, ki ga skuša spraviti v mezdo in kolonsko razmerje, veleindustrija, ki mu jemlje krepkega delavca odjemalca, in ima najhujšega nasprotnika veletrgovca, ki mu naravnost krade plod bogatih let, ki naj ga odškodujejo za pomankanje v letih suše in poplave. Že v tem leži tudi razmerje socialnodemokratske stranke in kmečke demokratične stranke (imenujmo jo tako, da nas ne moti izraz agrarna stranka, ki je v bistvenem pomenu le stranka veleposesnika in boju za večji dobiček iz zemlje). Kmečka demokratična stranka se, kakor socialnodemokratična, ali imenujemo jo delavska demokratična stranka, bori za vsakdanjo hrano, obleko, stanovanje in za izboljšanje načina življenja. Mali kmečki posestnik in delavec, oba tvorita ogromno večino človeštva. *Boj za dvigovanje človeštva, t. j. socialni boj je torej skupen boj malega posestnika in delavca z ramo ob rami.* Skupno se borita proti zlorabi po delu nabranih kapitalov v brezmejnem konsumu višjih razredov, proti monopolu preširnega življenja, umetnosti in izobraževanja malega števila ljudi na škodo človeštva. Le nerazumevanje bistveno enakega stremjenja malega kmečkega posestnika in delavca, je imelo sedaj za rezultat, da sta si delavec in mali kmet, vsak po nekem bližnjem cilju stremeč, stala skoraj tuja nasproti. Seveda je dala temu vzrok različna vzgoja delavstva in kmečkega prebivalstva. Delavec je zapustil svoje domače kmečko ognjišče ter se nastanil v velikem mestu, kjer vidi vsak dan izkoriščanje dela in zlorabo velikega kapitala po bogataših, vidi vse izrastke kulture in civilizacije dan za dnevom in ve, da se trosi denar ob njegovih žuljih in ob njegovi krvi. V združbi išče tolažbe in moči ter v boju za boljšo existenco dobiva veselje do dela in išče nove vsebine življenja. *V zaupanju v samega sebe in svesti si svoje organizatorne moči si je stvaril novo vero v lastno moč in delo.* Po drugi strani pa živi kmet proč od velikih civilizatornih mestnih središč, sam leto in dan pri delu na svoji zemlji, v dotiki s skrivnostno, mogočno narodo. To osamelost, zamišljenost in nepoznanje sveta izkorišča že tisočletja organizirana družba duhovnikov, držec kmeta v temi in vsled tega v svoji oblasti.

Dolžnost vsakega sodruga je, biti naročen tudi na glavno glasilo jugoslov. soc. demokratične stranke

„Rdeči Prapor“

Vinska in deželnozborska kriza na Goriškem.

Javen shod v Dobravljah, ki ga je priredil sodrug dr. Henrik Tuma se je vršil v zaprtih prostorih krčme Tonona, ker je močna burja preprečila zborovanje na prostem in so se shoda udeležili le vsrajnejši ljudje, ki jih ni ostrašilo vreme.

Na dnevnem redu je bilo 1.) vinska kriza in 2.) deželnozborska kriza.

Predavatelj je navedel vzroke vinske krize, kakor so se pojavile že drugod, posebno na južnem Francoskem leta 1905. Vzroki so: 1.) ponarejanje in pomnoževanje vina in pomankljiva kontrola o tem; 2.) nadprodukcija, ker v vinskih krajih zane-marjajo poljedelstvo, živinorejo in vrtnarstvo in se zasaja trta celo v legah, ki malo obetajo. Nadprodukcijo pospešujejo tudi ameriške trte, ki dajejo slabši in obilnejši plod. S tem, da pada kvaliteta in se viša kvantiteta, se niza tudi cena vina. Največ pa pritiska od te strani na ceno vina pivo in žganjpitje. Nekoliko vpliva tudi antialkoholno gibanje po velikih mestih. Tretji razlog vinske krize je prevelika užitnina na vino, ki znaša na primer za goriško mesto 18 K na hektoliter, torej presega ceno navadnega vina. Zadnji in najtehtnejši vzrok vinske krize pa je zloraba po veletrgovini. Kadar je vinorejec preobložen z dobrimi in obilnimi pridelki, mora ponujati vino za prodajo in prevelike ponudbe znižajo ceno tako, da vinogradnik ne pokrije niti produktivnih stroškov. Glavni in globlji vzrok vinske krize, kakor vsake gospodarske krize je pa krivična razdelitev kapitala na eni strani in gospodarska zapuščenost na drugi strani. Dokler kmečki producent na eni strani in delavski konsument na drugi strani ne prideta v neposredno dotiko, bode ostajala vedno špekulaciji prosta pot. Po statističnih podatkih v nemški državi je dokazano, da trgovina podraži vsak produkt za 50%, počrez računeno in ne glede na poseben gospodarski in trgovski položaj, kjer trgovec potom posebnih špekulacij napravi tudi 100 in več % dobička. Krivično porazdelitev blaga, posebno živil kaže razmerje v Avstro-Ogrski pridelanega vina, kjer pride 450 milijonov litrov na 45 milijonov prebivalcev. Ako se šteje vsaka družina na moža, ženo in troje otrok, potem pride nanjo v slučaju dobre letine komaj en liter vina na teden. To niti za navadne higijenične zahteve ne zadošča. Da mora mali posestnik na Primorskem svoje težko pridelano blago po najnižji ceni razmetavati, dočim tudi najbogatejše letine ne zadoščajo dejanskim potrebam, kaže, kako je na Avstro-Ogrskem cela razdelitev blaga brez organizacije. V Galiciji z njenimi osmimi milijoni prebivalcev se glavni pridelok dežele, t. j. krompir po veleposesstvu in veleindustriji izpreminja v špirit in žganje najslabše vrste. Špritim producentom vlada dovoljuje vse mogoče ugodnosti ter se pospešuje fabrikacija in trgovina preko vrednosti, zdravi, čisti vinski pridelok pa se mora odmetavati. Lahko se reče, da od 12 milijonov Poljakov, Malorusov, Slovakov in Rumunov le malokdo pije vino čez leto, ker jih je gospodarski sistem privadil na pitje krompirjevega žganja. Kako malo je pričakovati pouka in pomoči od razumnih in višjih krogov v Avstriji, kaže okolnost, da se do sedaj ni nikdo resno pobrigal, da bi produkcijo vina poleg živinoreje in poljedelstvu vzdrževal v pravem razmerju, marveč se zgolj teoretičnim potom propoveduje zdaj edina korist te, zdaj druge gospodarske panoge kmetijstva, za organizacijo izvoza pa nikdo ne stori ničesar, dočim ljudstvo po sami izkušnji ne more najti pravega izhoda. Da vlada nikdar ne pozna položaja, kaj pa še, da bi provoščano ukrenila kaj za preprečenje kriz, kaže najnovejša prepoved namestništva, da bi se novo vino do novega leta ne smelo točiti. Tu se pozna pogubonosni vpliv veleposesstva. Ta prepoved je bila narekovana na namestništvo po istrskih in furlanskih veleposesstnikih, ki imajo še velike zaloge starega vina. Ne da bi se vlada prepričala o obupnem položaju malega posestnika, je pri obstoječi krizi dala prepoved, da se novo vino na drobno ne sme točiti v deželi, ter je s tem zaprla edino pot trgovini z novim vinom. Domači krčmarji si itak starega vina ne drže, ker je občinstvo že leta sem navajeno piti le po trgatvi novo vino. Tako bi v deželi prišlo do rezultata, da se novo vino ne sme več točiti, dočim starega več ni. Poleg vinske bi nastopila še krčmarska kriza, ker bi bili krčmarji prisiljeni kupovati staro vino, veleposesstniki pa bi to priliko izkoristili in zopet zvišali ceno starega vina. Ukrep namestništva kaže, da se vlada ne briga za gospodarski položaj malega posestnika in delavca. Socialna krivica, ki

izvira iz razrednega položaja, se da najlepše analizirati na mezdni delavec. Delavec na primer, ki dobiva po 2 K 80 h na dan, plača približno na užitnini pri sladkorju, tabaku, vinu, pivu in sploh pri živilih in na carini približno 80. vin. Trgovina cene blaga viša do 80% torej v 66 vin.. Ako se odbije obrtni profit na oblačilih, in stanovanju v povprečnem znesku 34 vin. tedaj se vidi, da kupi delavec iz mezde od pravega producenta, t. j. malega posestnika le za 1 K. Ker veleindustrija ne plača pravilne mezde, jemlje delavcu na kvantiteti in kvaliteti živil.

Dokler se torej mali posestnik in delavec, ki tvorita v Avstriji približno 30%, politično ne organizirata, da dobita moč pri zakonodajstvu, in dokler se ekonomično ne organizirata tako, da na eni strani kmečki producent skuplja pridelke po zadruhal, na drugi strani pa delavec po konsumnih društvih kupuje pri zadruhal, bodo vedno odprta vrata gospodarskim krizam in najgrišemu izkoriščanju dobrih letin na škodo malega posestnika.

Glede deželnozborske krize je predavatelj približno povedal, kakor že na prejšnjih shodih ter posebno poudarjal, da je vlada največ kriva položaja z imenovanjem podglavarja iz najmanjše skupine deželnega zbora. Boj z obstruktivnimi sredstvi za deželna odborniška mesta pa se ne opravičuje po važnosti teh mest, ker je razmerno uradništvo pri deželnem odboru goriškem jako dobro zastopano in se vse intenzivnejše delo vrši po uradnikih. Boj za deželna odborniška mesta ne kaže boja za delo, ampak boj za strankarski vpliv tudi pri strokovnem delu v deželnem odboru. S tem pa, da so vse štiri stranke v deželnem zboru šle do skrajnosti, so pokazale malenkostno strankarsko stališče, od katerega imajo škodo največ mali posestniki. Zaradi tega mora priti iz ljudstva samega glas, da se deželni zbor razpusti. Mora se ob enem organizirati mali posestnik, da v družbi z delavcem vrže dosegdanjo nadvlado klerikalne, ličeralne in agrarne stranke veleposesstva.

Predlagane resolucije so se sprejele z malimi izpremembami enoglasno ter se je izvolil odbor, čigar naloga je, predložiti osebno resolucije vladi.

Razmere pri goriškem kazenskem sodišču.

V Gorici pri c. kr. okrajnem sodišču posluje že celo vrsto let, kakor da bi bil za to mesto inštaliran, c. kr. sodni tajnik Karol Covacig. Mož je slovenskega rodu iz znane rodbine Kovačičev pri Sv. Luciji in govori slovensko tudi po «starem». Kljub temu, da je na Goriškem dejansko izvedena polna enakopravnost italijanskega in slovenskega jezika, je edini tajnik Covacig, ki uraduje izključno italijansko in se ne zveni za noben ukaz višjih oblastev. Pod vplivom bivšega predsednika višjega sodišča, Grčarja, se je moglo doseči od njega le toliko, da trpi poleg sebe zapisnikarja, ki je zmožen slovenščine ter pri slovenskih razpravah piše slovenske zapisnike in sestavlja slovenske sodbe. To bi sicer še šlo, ker je stvar višjih sodnih oblastev, koliko avtoritete izvršujejo nad svojimi uradniki. Nekaj pa je, kar se mora javno grajati in česar so kriva sodna oblastva vseh instanc na Primorskem: sodni tajnik Covacig je pri občeivanju s strankami, in sicer takrat, kadar vrši posel sodnika, skrajno neotesan in čisto surov. Mnogokrat se zgodi, da stranko, ki išče zadoščenja radi razžaljenja časti, sam opsuje. Pri tem kriči in se zadirva v stranke in tudi v priče, da so mnogokrat vse osuple ter jim kar zastane beseda v grlu. S tem nedostojnim obnašanjem največkrat izsili med strankami poravnavo, posebno ako je še kričanje spojeno z žuganjem, da sodnik za slučaj, da se ne poravnati, obe stranki, kadar je ovadba in protivadba, prav «pošteno našije».

Kričeč slučaj se je vršil nedavno, da je sodnik Covacig stranko, ki je iskala pravico, sam osebno razžalil. Stranka ga je nato tožila radi razžaljenja časti, ter je bil tajnik Covacig po delegiranem sodniku obsojen na 50 K globe. V sodbi je bilo rečeno, da je obtoževalna okolnost, ako sodnik, zlorabeč svoj položaj, žali stranko. Druga inštanca okrožnega sodišča pa se je postavila na nezaslišano in nezakonito stališče, da razžalitev, ki jih izvrši sodnik, izvrševaje svoj posel, ne spadajo pod kazenski zakon, marveč se dajo kaznovati le disciplinarnim putem. Razveljavila je torej obsodbo tajnika Covaciga, ga oprostila ter naložila stroške kazenske pravde stranki, ki je iskala zadoščenja.

Ta slučaj kriči naravnost po zadoščenju. Sodišča so zato, da sodijo. Poravnave, ki jih sodnik z grožnjami in zmerjanjem izsili, so pravcati škandal za sodno upravo. Ako je sodniku pri tem še dovoljeno žaliti stranko, potem presega to vse pojme pravice in to ni nič drugega, nego skrajna zloraba sodne službe. Raditega apeliramo na nadrejena oblastva, da ukrenejo, kar je njihov dolžnost. Opozarjamo pa tudi na okolnost, da tajnik Covacig slušbuje že par desetletij in sicer vedno le kot kazenski sodnik za prestopke, da se ni nikdar uprabljajal za druge težje posle in da je moral tudi izgubiti vsak čut za napredek pravosodstva in napredek časa. Opravičuje se sicer ta okolnost s tem, češ, da je težko dobiti sodnika, ki toliko kazenskih pravnih in s tako lahkoto rešuje. Ta lahkota reševanja pojasnjuje njegovo postopanje. Teško da ima kak sodnik toliko poravnav. Seveda pravnavne izvirajo iz tega, da se stranke raje poravnajo, nego da bi se podvrgle morda nezasluženi kazni in žaljenju po sodečem sodniku.

Politični pregled.

Novo ministerstvo, ki ga je sestavil baron Bienerth je uradniško in samo vizorično. Sestavljeno je tako: Ministrski predsednik, baron *Bienerth*. Minister notranjih zadev, baron *Haerdtl*. Vodja ministrstva za uk in bogočastje, vitez pl. *Kanera*. Vodja pravosodnega ministrstva, vitez *Holzknacht von Horst*. Vodja finančnega ministrstva, baron *Jorkaš-Koch*. Vodja trgovinskega ministrstva, dr. *Mataja*. Vodja železniškega ministrstva, dr. vitez *Forster*. Vodja poljedlskega ministrstva, sekcijski načelnik *Pop*. Minister za deželno brambo, feldmaršallajtnant *Georgi*. Vodja ministrstva za javna dela, dr. grof *Wichenburg*. Ministri-rojaki vitez *Abrahamowicz* (Poljak), dr. *Začek* (Čeh) in dr. *Schreiner* (Nemec).

Kakor se vidi, je gabinet sestavljen večinoma iz samih sekcijških šefov. Samo za notranje zadeve in domobranstvo sta imenovana ministra, vsi drugi so samo vodje svojih ministrstev.

Državni zbor je sklican za četrtek dne 26. t. m. Na dnevnem redu je med drugim tudi starostno zavarovanje, začasni proračun in aneksija Bosne in Hercegovine. Tudi je na dnevnem redu poročilo jubilejnega odseka o dovolitvi 100 milijonov kron. Socialni demokratje bodo pa vložili nujni predlog, da se takoj vrši prvo čitanje predloge o zavarovanju za starost in onemoglost.

Novi občinski in volilni red za Pulj je cesar potrdil. Istodobno je vlada potrdila tudi zakon za uvedbo državne policije v Pulju in okolici.

Pri deželnozborskih volitvah v Gradcu ki so se vršile dne 18. t. m. je bilo izvoljenih v III. volilnem razredu 5 nemških naprednjakov in dva socialna demokrata. Socialni demokratje, ki so imeli dosedaj vseh deset mandatov v tem razredu so zgubili s to volitvijo 4 mandate. Da je prišlo do tega, so morale meščanske stranke proklete slepariti. Po mestu so se vršile demonstracije in morala je intervenirati policija, ki je tudi aretirala nekaj oseb.

V Avstriji, Srbiji in Črnogori se vrši nekaj tacega, kakor bi vse tri države imele pričeti jutri vojno. Vse se oborožuje in popravlja svoje trdnjave. Avstrijska vlada je dala ukaz s katerim zapove, da se vse one vojake 15. zbora, ki so imeli končati službo dne 31. decembra, ne pusti domov. Ljubljanski „Slovenec“ napoveduje kar tridesetletno vojno in tudi „Slov. N.“ se boji vojne. Mi pravimo, da je v Avstriji še nekoliko ljudi, na katere bo morala Avstrijska vlada računati mnogo prednoredi kak korak za medsebojno klanje med nedolžnimi ljudmi.

Domače stvari.

Javni shod za pravovarstvo pekovskih delavcev se je vršil v Trstu v nedeljo dne 8. t. m. v Delavskem domu. Velika dvorana v I. nad. je bila natlačena domačih pekovskih delavcev. Bil je pač to redek slučaj in važnost dnevnega reda je tudi opravičeno zanimala pekovske delavce. — Shod je otvoril sodr. V. Kermolj. Predsednikom shoda je bil izvoljen sodr. L. Skok. Prvi je poročal sodr. Kermolj v italijanskem jeziku. Drugi pa sodr. Milost v slovenskem. Govoril je približno tako:

«Tovariši, sodrugi! Število, s katerim ste se odzvali današnjemu shodu nam jasno priča, da ste nezadovoljni z razmerami ki vladajo danes v pekovski obrti. Vaša nezadovoljnost je prišla do vrhunca in sedaj hočete narediti takim razmeram konec. Napredek, človečanstvo in kultura, so vsled danih razmer, pekovskim delavcem neznane stvari. Med tem ko uživajo drugi vse pridobitve znanosti in kulture, smo pekovski delavci obsojeni preživeti po 19 ur v pek. delavnicah. Današnje pekarnice so podobne stari brlogom naših pradedov, samo da je zrak v današnjih pekarnah bolj okužen in nezdrav.

Od starih časov je pekovska obrt do danes malo napredovala. Iz Evangelija bi se dalo razvideti, da so bile nekdanje peči modernejšje in večje nego danes. Ne vem če je to res, toda razmere ki vladajo v pekovski obrti, so v drugih industrijah že davno odpravljene.

Krušna industrija je v moderni državi, kakor vedno bila — najvažnejša. Kruh je vsakdanja potreba vsega človeštva. Današnje je nemogoče peči kruh v vsaki hiši. Zdravo izdelovanje kruha zahteva tehnične izobrazbe. Danes pa vlada tudi tendenca, da se vse malo delo koncentrira in da se s čim manjšim trudom naredi kolikor mogoče več dela. Prav zaradi tega je nastala pekovska industrija.

Danes smo se zbrali na shodu, da zahtevamo od vlade regulacijo pekovske obrti. Če se je za druge obrti upeljalo za delavce maksimalni delavni čas, naj se ga upelje tudi za pekovske delavce. Ako se je za delavce in uslužbenca drugih strok upeljalo za varstvo teh specifične zakone, naj se jih naredi tudi za pekovske delavce. Pekovski delavci so tudi državljani, zakaj naj bi bili tedaj od vlade zanemarjeni? Pekovski delavci so siti hlapčevanja in suženjstva v katerem so obsojeni životari. Ponočno delo, ki prekucuje vsaki naravni zakon življenja, je v pekovski stroki nekaj navadnega vsakdanjega. — Take razmere vstvarjajo bolezni in duševno ugonobljajo delavce. Ni čuda tedaj če nam kriminalna veda dokazuje da tvorijo pekovski delavci med zločinci največ odstotkov. Slabe razmere napravijo slabega človeka. Ako pa država noče skrbeti za varstvo 30.000 pekovskih delavcev, ki vrše vse svoje državljanske dolžnosti, potem naj vsaj varuje zdravje drugih državljanov. Pri delovanju kruha, ki je vendar vsakdanja delikatna jed, ne skrbi vlada nič za snažnost. Nimamo še nikakih sanitarnih predpisov, potem katerih bi bilo mogoče odpraviti razne umazane brloge, kjer se danes izdeluje kruh. Taki brlogi so pa škodljivi splošnemu zdravju. Temu je pa kriva naša vlada, ki se za to nič ne zmeni.

Če se izdeluje kruh po dnevi ali po noči, ni vse eno. Pri luči je nesnažnost večja nego ob belem dnevu. Zato je tudi odprava ponočnega dela v korist pekovskim delavcem in v splošno korist in zdravje vsega občinstva. Že v treh evropskih državah so odpravili ponočno delo pekovskih delavcev. Kar je mogoče v Švici, Finskem in v Italiji mora biti mogoče tudi pri nas.

Tu pa razzolmači govornik vse zahteve, ki jih hoče uresničiti zveza pekovskih delavcev potom parlamenta. in nadaljuje «Pekovski delavci so sedaj napovedali boj, in ne bodo nehali, do končne zmage. Toda, ako hočemo izvojevati zmago, tedaj moramo biti tudi močno organizirani. V današnji družbi je posameznik ničla ako se ne združi in organizira. V organizaciji je moč. Složnost delavstva pa mora biti nekaj dejanskega, ne pa frazarstvo. Navdušenje ne pomaga v silni in potrebi. V potrebi in boju je treba denarja. Tega morajo imeti delavci, ako se hočejo vspešno boriti.

Pekovski delavci so izročili svoji zvezi v Avstriji v petih letih en milijon kron in za en milijon kron so si izboljšali svoje plače v enem samem tednu. To kar so potrosili v petih letih jim je bilo povrnjeno v enem tednu.

Pekovska zveza je izdala preteklo leto 64.000 kron brezposelne podpore, nad 30.000 kron pa bolniške podpore. To ogromno socialno delo vrši med nami naša zveza in vrhu tega še skrbi za izobrazbo in zdravje svojih članov.

Potom naše zveze so pekovski delavci v Trstu dosegli tedenski nadomestni počitek. Na ta način so vzeli tržaški pekovski delavci delodajalcem 1500 kron na teden katere gredo sedaj v žepo posameznih brezposelnih delavcev. Podaljšali so si s tem tudi svoje življenje in pridobili potrebni počitek. Potom organizacije, so si pa priborili pekovski delavci v pretečenem letu 800 kron na teden povišanja plač.

Naša pekovska zveza je naravnost revolucionirala razmere pekovskih delavcev. Kdor ni prepričan še o koristi delavske organizacije, kdor še ne čuti potrebe biti organiziran, ta se ne bo menda nikdar več organiziral.

Sedaj pa na delo in vsi moramo pristopiti v organizacijo, da dosežemo pravovarstvo za pekovske delavce. Nato prečita sodr. Milost tozadevno in njegovemu govoru odgovarjajočo resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta. Resoluciji se je dodalo še zahtevo po splošni odpravi ponočnega dela.

Nato zaključil predsednik ta krasen in velepomemben shod pekovskih delavcev, ki mora doprinesiti poslednjemu obilo sadu.

Predavanje dr. Dermote, ki se je vršilo v soboto dne 14. t. m. je bilo prov dobro obiskano, in so poslušalci pazno sledili izvajanjem tega našega simpatičnega govornika. Bilo je pač to eno izmed najlepših predavanj ki jih je priredil Ljudski oder in od katerega upamo da nam bo še nudil priliko, ko bomo kmalu slišali krasna predavanja raznih požrtvovalnih izobraževalcev delavstva.

Predavanje dr. Dermote objavimo v celoti v eni prvih prihodnjih števk. Upamo, da dr. Dermote ne bo «Edinost» izbrisala zaradi tega iz tiste knjige, kjer ima zapisane vse Slovence, kakor je to naredila iz mnogih drugih predavateljev.

V kratkem bomo imeli, kakor se nam zatrija, predavanje dr. Ferfolije iz Tolmina. Le tako naprej!

Volitve v predstojništvo delavske zavarovalnice proti nezgodam v Trstu so razpisane za dne 16. decembra t. l. Obširno poročilo o tem priobčimo prihodnjice.

Istrske volitve. V pondeljek 16. t. m. so se vršile volitve v III razredu za deželni zbor istrski. V okraju *Milje-Isola* je dobil socialistični kandidat učitelj Zorzenon 114 glasov, liberalce 48 in klerikalce Muiesan 148. Potrebna je tedaj ožja volitev, med socialistom in klerikalcem, ki bode v soboto 21. t. m.

V Pulju je bil v I vol. okr. izvoljen svet. Rizzi s 118 glasovi, v II vol. okr. dr. Albanese s 209 glasovi in v III vol. okr., ki je bil namenjen Slovanom, je zmagal dr. Frank s 189 glasovi. Dr. Laginja, ki je tudi kandidiral v tem okraju, je dobil 183 glasov. Bili so še izvoljeni dr. Chersič v okraju Sabini i. t. d., dr. Sbisà v okraju Poreč, dr. Cleva v okraju Dinjan-Pazin. Nadalje se sta izvoljena prof. Zidarič in A. Nicolich.

Goriškemu narodnjaštvu smo nekoliko privzdignili srajco, pa je zavekalo. Ne zato, ker bi ga bilo morda sram, ampak ker smo opazili, da je nago pod srajco. Pribili smo, da narodnjaki profanirajo narodnost, ker jo obešajo povsod na svoje botege, dočim v teh boteгах ni prav nič boljše, nego drugod, kjer ne obešajo trobojnice na vrata. Rekli smo: ako se podjetje hoče imenovati narodno, pa naj bo res narodno, v vseh ozirih; ne samo pred durmi in pred vhomom in v reklamah, ampak tudi v hiši sami! Prepričani smo, da gostilničar pri Petelinčku, ako bi ondi koncertiral vojaška godba, ne bi dovoljeval, da se šopirijo po mizah zgolj nemški programi; pometal bi jih na cesto, kamor sodijo. Ampak pribijemo, da „Soča“ pravi v svojem izgovoru, da vojaška godba «iz uljudnosti» šapirografira in razdeljuje nemške programe v narodnem podjetju pri Jelenu. «Iz uljudnosti» se sili nemštvo v narodnem podjetju v ospredje! «Iz uljudnosti» sestavlja goriški magistrat svoje dopise le v laščini! «Iz uljudnosti» so obšipali državni uradi slovenske državljanje pred leti z laškimi in nemškimi dopisi; «iz uljudnosti» se še dandanes semtertja zmotijo. Zakaj takrat ta uljudnost ni prijala „Soči“? Zato, ker je neslo. Zakaj sedaj molče sprejemlje slično uljudnost? Zato, ker nese. Saj iz iste «uljudnosti» bržčas izvira, da ima obnarodnjak Gabršček nad svojo narodno prodajalno napise kar v treh jezikih! Ali morda zato, ker bi sicer ne neslo? Če so razmere take, potem je jasno, da ni treba goditi v vseh mogočih melodijah oguljenega «gassenhauerja».

Narodno podjetje! V Gorici tega ni, ker ne more ekzistirati. Pustite torej narodnost pri miru in brigajte se za podjetje! Potem je mogoče, da bodo slovenska podjetja uspevala — in kadar bodo na trdnih nogah, pa začnite z narodnostjo, ako jo hočete na vsak način oskruniti. Za nas je gotovo: vsi «narodni domi» na Slovenskem so zgrešena podjetja; zato, ker je gospodarstvo v njih čisto napačno. — Mislil bi si človek, da bodo podjetniki v

narodnih boteгах začeli razmišljati o vzrokih zakaj občinstvo ne mara k njim, in da bodo našli na sebi največ napak; ampak podjetniki kriče raje, da je občinstvo nemarno. Tako tudi Gabršček v torkovi „Soči“. Umiva se in pere, a ostaja vedno še umazan. Kaj čuda: pere se z milom iz svoje narodne tovarne. Slabo je, ut figura docet. Je pač — zajfa! — Kar se tiče pa končno dobička, ki ga oficirji puščajo goriški trgovini in obrti in ki baje znaša 1 milijon na leto, opozarjamo interesente, da se mnogo dlake pušča na izvršilnem oddelku goriške sodnije.

Denunciacija ljubljanskemu škofu, ki je menda že pozabil, da je pisal grofu Barbotu tisto nepotrebnno pismo, s katerim je pozival demonstrante, naj oblečejo spokorno obleko in se potresejo s pepelom in se pokesajo za grehe, ki so jih storili pri demonstracijah. Čitali smo govor, ki ga je imel dr. Krek v kršč. soc. zvezi v Ljubljani tudi o teh demonstracijah. V tem govoru je pojasnjeval in nazlagal, kako nastajajo demonstracije in izgredi, in moramo mu priznati, da ni govoril iz domačega kranjskega stališča, ampak z višjega, dunajskega. Dr. Krek je skoro direktno hotel izreči, da zaradi demonstracij ne kaže nikogar obsojati, ker za tista dejanja nihče ne more nositi odgovornosti. Govoril je tako s stališča krščanske morale, kot je naravnost naglašal. Torej se mora sklepati, da dr. Krek ne priznava tistih novih grehov, ki jih je škof «gor postavil» v pismu grofu Barbotu. Če je tako, potem se čudimo, kako da more ljubljanski škof dr. Kreka še trpeti v svoji bogoslovnici. — V interesu vere opozarjamo škofa, da je Krek še hujši kot modernisti na Francoskem in Nemškem, in zahtevamo, da se ga na suho postavi. Inače si ne damo več očitati, da smo socialisti nasprotniki vere!

Kapitalisti so že začeli ravnati proti vladnemu načrtu za delavsko zavarovanje. V «Neue Freie Presse» in v praški «Bohemii» oba lista sta glasili krščenih in nekrščenih velekapitalistov — se že oglašajo te dni razni tovarnarji in podjetniki in tarnajo, da bo novi zakon uničil trgovino in industrijo. Ne moremo si misliti večje hinavščine. Kakor da bi se kapitalisti radi prispevkov k delavskemu zavarovanju ne znali odškodovati pri delavskih mezdah. In kakor da bi ne imeli vzorov v Nemčiji. Tam je že kakih 30 let delavsko zavarovanje za starost in onemoglost uzakonjeno. Iz tega naslova se je v tem času izplačalo prispevkov zavarovancem v okroglem znesku 6.600 milijonov kron. In pri tem ni trpela nemška trgovina in industrija, nasprotno, povzdignila se je skoro na prvo svetovno mesto.

Videti je, da bo imela vladna predloga obilo očitih in skritih sovražnikov. Organizovano delavstvo čaka težak boj v dosego vsaj te trohice pravičnosti, ki je vsebuje načrt za zakon o delavskem zavarovanju.

Narodnjaška blaznost ne pozna usmiljenja. Narodnjaški furor se je pokazal v vsej nagoti pri zadnjih nacionalnih izgredih na Češkem. V Pragi so narodni delavci pobijali Nemcem šipe in pretepali nemške burše, kjer so jih mogli dobiti. V odgovor so se maščevali Nemci na severu veliko strašnejše in občutljivejše za Čeha. Ti Čehi so pa iz večine delavci, ki so odvisni od nemških narodnjaških kapitalistov in trpe vsled izbruhov narodnega fanatizma. In mati domovina se ne joče niti ne gane s prstom za svoje preganjene sinove. Čemu tudi, saj so ti le povsod sovraženi «brezdomovinci».... Čudno, a vendar so baš ti «brezdomovinci» t. j. češki organizovani socialno-demokratski delavci s pomočjo svojih nemških sodrugov ubranili nemškimi razodvajancem, da niso demolirali šolskih soseslij čeških manjšin na severnem češkem.

Pred nekaj dnevi se je prigodil zopet slučaj naravnost peklenške narodnjaške nestrpnosti, koje žrtev je bil soc. dem. delavec. Ján Housa, češki delavec v Brežankah na češkem severu ni hotel poslati svojih otrok v nemško šolo. Nemški nacionalci, ki imajo občino v rokah, so ga vsled tega vrgli na cesto. V celi občini in okolici ni mogel dobiti za se in svojo družino stanovanja in dela. 14 dni je moral on, žena njegova in 5 malih otrok (od 3—13 let), prenočevati in zmrzovati na prostem. Delavec je bil prisiljen podati se z družino v domovinsko občino Hermanje pri mestu Pisku. Češki narodnjaki so baš prirejali demonstracije proti Nemcem, ko se je vlekel žalostni sprevod proti domači vasi. Človek bi mislil, da so narodnjaki sprejeli preganjanega delavca z odprtimi rokami, saj je trpel za narodno stvar. Zgodilo se

je nekaj nečuvvenega: domača češka občina ni hotela sprejeti delavca pod streho, niti preskrbeti mu živeža. Revež je moral zopet prenočiti z družino pod milim nebom. To se je zgodilo v mrzli listopadni noči dne 3. t. m. Drugi dan je šel delavec v Pisek iskat zaupnika soc. dem. organizacije, da mu potoži svoje gorje. Še-le tu je dobil pomoč. Sodrugi so šli z njim na glavarstvo, ki je na njih zahtevo naložilo občini, da mora delavcu v 24 urah preskrbeti stanovanje in hrano. Na ta ukaz se je župan hitro odpravil na glavarstvo in tam se je izgovarjal, da je že pripravil za delavca in njegovo družino stanovanje v — nekem hlevu. Sodrugi so tedaj uvideli, da glavarstvo ne bo moglo prisiliti domovinsko občino, da bi ravnala z delavcem po človeško, zato so sami poskrbeli za delavca, dobili so mu v mestu stanovanje in delo.

Vprašanje: zakaj je narodnjaška češka občina zavrgla češkega delavca, ki je bil radi tega izgnan iz nemške nacionalne občine ker ni hotel pustiti svojih otrok potujčiti v nemški šoli? Odgovor: narodni češki župan je našel med papirji nesrečnega delavca tudi legitimacijo o pripadnosti k socialno demokratični stranki....

Iz Prava Lidu.

DOPISI.

GORIŠKO.

Sovodnje. Ko so lani izvolili pri nas liberalno starešinstvo, so nekaterniki mislili, da se bo cedilo po vasi mleko in med. Toda proketo so se zmotili. Da bi vsaj le vodo imeli — ko mleka in medu ni, — toda niti vode ni. Če jo hoče imeti kedo v hiši, mora po njo v Sočo ali Vipavo. Vsi vodnjaki so prazni in naše liberalno županstvo je tako pridno, da noče popraviti niti enega vodnjaka pitne vode. Ampak še nekaj se je zgodilo pri nas. Ko je nekoliko vaščanov hotelo kopati v novem vodnjaku, da bi se prišlo do vode, jim je naš dični župan to zabranil. In na občinski seji, pri kateri sta bila navzoča tudi naš «dušni pastir» in g. sodnik v Gabrijah, so sklenili, da bo moral vsakdo, ki bo hotel zajemati vodo iz novaga vodnjaka, plačati 10 K. Ta vodnjak pa je stnil narediti prejšnji župan in je vse delo skoraj sam plačal. Na prihodnji seji bodo še naši starješinarji sklenili, da bo moral vsakdo, ki se bo hotel senčiti, tudi plačati 10 K v občinsko blagajno. Rabili bodo ta denar, da bodo povišali plačo gospodu vikarju, ker s svojimi tisočaki ne more več izhajati. Vaščani pa bodo pili lužnico ali gnojnico. Taki so pri nas liberalci, ki pohajkujejo k župniku na kosilo.

Mi ne vemo kaj bi rekli takim le liberalcem in starešinam, ki baje nimajo niti slame v glavi.

Dobro bo, ako bodo naši vaščani opozorili te starešine, da so tam zaradi ljudstva in ne zaradi sebe. Dolžnost občine je, da skrbi za svoje člane ne pa da te člane odira in jim odreka najpotrebnejše. Zakaj pa je župan ako ne bi imel skrbeti, da dobe občinarji vse, kar jim lahko občina nudi in česar še nimajo. Mari misli naš župan, da je bil zato izvoljen, da ga bomo občudovali kako bo nalagal novih davkov? Sovodnjcem pa priporočamo, naj skrbijo zato, da bodo s takimi ljudmi v kratkem obračunali tako, kakor se navadno obračuna z lenobo.

Iz Mirna. V razmerju delodajalcev do svojih delodajalcev je v Mirnu več gnilih krast, katere bo moralo «Delavsko izobr., podporno in pravovarstveno društvo» izžgati z vso brezobzirnostjo. Danes omenjamo le edno: V rokah imamo obširno, od delavcev nam podano gradivo, ki nam kaže, kako brezvestni so «gospodarji» pri pridrževanju prispevkov za bolniško blagajno. Svota protizakonito pridržanih prispevkov znaša tisočake, katerih povračilo naj delavstvo zahteva! Opozarjamo na eni strani delodajalce (pos. I. P., K. F., A. B., M. R. in dr.), da se strogo ravnajo po zakonskih določilih glede zavarovanja delavcev za slučaj bolezni in proti nezgodam; po drugi strani pa pozivljamo vse delavstvo, da naznani gori imenovanemu društvu vse nepostavnosti, da ji odpravi, če ne zlepa, pa potom politične oblasti.

Iz Tolmina. Pred kakim poldrugim mesecem se bila obregnala ob me «Gorica», za to ker sem vstopil v soc. dem. stranko. Čvekala je nekaj o svetlih kronicah, ki jih jaz kujem za-se baje iz pravih in očitala mi prav po nekrščansko ali kar je identično — po klerikalno duhovsko podporo v dijaških letih. Takrat se mi ni zdelo vredno

reagirati na „Goričine“ neslanosti. Klerikalec je pač klerikalec, sem si mislil in molčal. V „Soči“ od 17. t. m. se je pa oglašil vreden mu drug, anonimni liberallec iz Tolmina, ki mu tudi ni prav, da sem postal socialni demokrat. Na adresu obeh izjavljam, da me ni volja hoditi ne k enemu ne k drugemu po dovoljenje za svoje prepričanje, ki ga od svoje strani tudi nikomur ne vsiljujem. „Naprednjaški“ dopisnik v „Soči“ naj se le potolaži glede mojega pripravljavanja za bodoče «mokraško voditeljsvo». Ne aspiriram na nje; sicer pa bodo pač «mokrači» odločevali moje mesto in ne liberalci.

Da se bo moje bodoče delo vršilo na stroške našega ljudstva, to tudi zna prorokovati ljubeznjivi «naprednjaški» dopisnik. Nisem tako kunšten, da bi se prerekal z dopisnikom glede bodočnosti, pač pa si domišljujem, da bodo Tolminci glede na moje dosedanje četudi prav skromno delovanje zlobnega dopisnika na laž postavili in razsodili, da ni bilo moje dosedanje delo ljudstvu v kvar. Če si pa upa dopisnik, nasprotno trditi in dokazati, le na dan z rožički!

Prepričal sem se, da je po zlobnosti tendence prekosil liberalni dopisnik klerikalnega. Bodisi, jaz sem na straži.

Dr. I. F.

Nabrežina. Našemu slavnemu županstvu. Na celem božjem svetu menda ni bolj nemarnega županstva nego je naše nabrežinsko. Naši liberalci sicer kaj radi očitajo klerikalcem da ne znajo gospodariti v občinah in deželnem zboru, toda če sme kedo klerikalcem kaj očitati, ne smejo tega delati liberalci. Gospod Caharija, naš župan, je goriški slovenski liberallec in je tudi član izvrševalnega odbora slovenske napredne stranke na Goriškem. Po tem bi se dalo sklepati, da upravlja nabrežinsko občino po načelih liberalne slovenske stranke. In ako mislijo liberalci delati v deželnem odboru tako, kakor delajo naš župan in naši občinski odborniki, bo veliko bolje, ako preprečimo liberalcem, da bi sploh prišli v deželni odbor. Seveda nočemo reči s tem da bi morali mi pomagati klerikalcem, temveč, da bo naredilo ljudstvo svojo dolžnost takrat, kadar bo poslalo v deželni zbor in odbor svoje prave ljudske zastopnike potom naše socialnodemokratske stranke.

Leta 1900 je naše županstvo naredilo in namestništvo je tudi potrdilo «Pravila za občinsko klavnico v Nabrežini». Po tem kar smo že pisali in kar pišemo danes, bi se dalo soditi, da je županstvo na te pravila popolnoma pozabilo ali pa celo, da ne ve da obstoje. Kajti dela se ravno nasprotno od določb, teh pravil.

§ 1. teh pravil pravi, da je v obsegu nabrežinske občine prepovedano, za promet s svežim mesom, klati govejo živino, teleta, ovce, koze, junce, jagnjeta in prašiče drugod nego v občinski klavnici. Izvzete so samo nujne potrebe klanja in se morejo vršiti izven klavnice samo ob prisotnosti živinozdravnika in se morajo tudi županstvu naznaniti.

Tako določuje § 1 teh pravil. Kako se te določbe izpolnjujejo, je dovolj ako povemo, da se v naši klavnici kolje samo vole in krave dočim koljejo mesarji vse drugo sami doma, ne da bi zato poklicali živinozdravnika in niti ne naznanijo županstvu. Županstvo ne reče tem mesarjem ničesar, ker so kakor župan, pristaši goriške napredne stranke. Taka je skrb za ljudsko zdravje, ki jo goji naše županstvo. Mesarji smejo klati doma nezdrave prešiče, jagnjeta itd. in prodajati potem tako meso.

§ 2. teh pravil pravi: «Za klanje namenjena žival se ima 6 (šest) ur pred klanjem naznaniti upravništvu klavnice in mesogledcu». Za to določbo se ne zmeni nihče in županstvo ni še nikdar opozorilo mesarje, da se morajo ravnati tako. Povemo celo, da pripeljejo včasih mesarji živino iz kake vasi in jo takoj zakoljejo, ne da bi jo naznanili mesogledcu. (Dalje prih.)

Narodnjaštvo v dejstvu. Slovenski liberalni narodnjaki, se neprenehoma hvalijo kako delajo za narod. Dejstvo, ki ga tu navedemo pojasnjuje nekoliko kakšno je to patentirano narodnjaštvo.

Zadruga slovenskih klesarjev iz Mirna, je otvorila lastno delavnico v Nabrežini.

Sprejela je tudi na delo samo slovenske delavce iz Nabrežine. Ob enem je začela delati ter prosila koncesijo za obrt pri okrajnem glavarstvu v Sežani. Slovenski narodnjaki, ki se navadno bratijo z italjanskimi klesarskimi mojstri v Nabrežini alla Favetti, Vittori in drugimi, so nastopili proti slov. zadrugarjem naravnost na sramoten način. Najprej so pošiljali v zadržno delavnico občinskega redarja pozivati naj nehajo delati. Potem pa, ko se tega „eksponenta“ narodne garde ni poslušalo, so šli naši veliki Slovenci v deputaciji na glavarstvo, da bi isposili naj se klesarski zadrugi ne da obrtne koncesije.

In res; Glavarstvo je te lažirodoljube uslišalo in poslalo zadrugi odlok s katerim se ne dovoli obrtne koncesije in se zadrugi prepove dalje delati...

Zadruga je proti temu odloku, oziroma ukazu podala utok na namestništvo, ki bo gotovo pametnejše nego sežansko glavarstvo.

Naši veliki rodoljubi, ki zahtevajo strani vlade, podporo v proevit in prospah obrti, ki je dala kruha 12 slovenskim domačim delavcem. In to proti slovenskim obrtnikom mej tem, ko se klanjajo italijanom, ki imajo na delu celo italjanske podanike.

Fej takemu narodnjaštvu!

Delavsko gibanje.

Veliki shod železničarjev uslužbenih na državni in južni železnici, se vrši v nedeljo dne 22. t. m. popoldne v Delavskem domu ul. Boschetto 5. II. nad. Poročal bo sodr. Weigl iz Dunaja in sodr. Kopač iz Trsta. Ni treba še posebej omeniti, da se bodo tega shoda udeležili železničarji vsi kot en mož.

Vsi uslužbeni mehaničnega oddelka glavnih skladišč, so vabljani na sestanek, ki bode v nedeljo dne 22. t. m. ob 9^{1/2} uri zjutraj v Delavskem domu I. nast. Dnevni red je zelo važen.

Čevljarski delavci so vabljani na shod, ki bode v nedeljo dne 22. t. m. ob 4. uri pop. v gostilni Gorza, Campo S. Giacomo

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLI.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp.
ulica della Zonta 8.

UMETNI
FOTOGRAFIČNI ATELJE
pri sv. Jakobu
ulica Rivo št. 42 (pritličje)
TRST.

Izvršuje vsako fotografično delo kakor tudi razglede posnetke, notranjost lokalov, porcelanaste, plošče za spomenika, itd. itd.

POSEBNOST
POVEČANJE VSAKATERE FOTOGRAFIJE.

Radl udobnosti P. N. naročnikov sprejema naročbe in jih izvršuje na doma ali zunaj mesta.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnenega in volnenega blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek
u Nov. Města n. M., Čechy.

Gostilna „Alla Lealtà“
ANTON SAITZ
ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja
Družinske zabave.

Čitajte „Delavski List“.

PEKARNA IN SLADČIČARNA
Dominik Milanič
TRST, ul. della Guardia št. 24.

Kruh vedno svež I. vrste konfekcioniran večkrat na dan potom lastnega higijeničnega sistema.

VELIKA ZALOGA
Likerjev v steklenicah.

Gostilna „Casa del Popolo“
(Zadružna delavska gostilna)
Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.
Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

KAVARNA UNIONE = TRST =
Ulica Caserma
in ulica
Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.
Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
in časnikov v vseh jezikih.

13 kron samo stane popolna moška obleka
edino v zalogi zgotovljenega blaga

V. DOBAUSCHEK — TRST, ul. Giosuè Carducci št. 11.

PO ZELO NIZKIH CENAH se dobi tudi raznobarvne in črne moške in deške obleke kakor tudi kostume za otroke. Dobi se tudi svršnike, kratke zimske jope, jopiče in hlače. Plave obleke za kovače in mehanikarje. Klobuke in kape, perilo in ovratnice, sploh vsakojaka moška oblačila.

Izgotavlja se obleke po naročilu. Govori se slovenski.

Kmečka delavska gospodarska zadruga
v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Pred kratkim ustanovljena
Na razpolago ima 10.000 hl. vina (mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

LASTNE KLETI

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem Koroškem v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava. Cene zmerne.

ZADRUŽNO VODSTVO.

KAROL GERBEC
BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.
Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.
Zbirka parfumarij in mila.